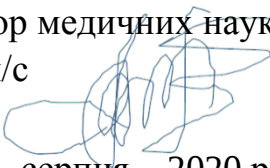

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

Кафедра військово-профілактичної медицини
(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник кафедри військово-
профілактичної медицини
доктор медичних наук, професор
п-к м/с А. КОЖОКАРУ

«28» серпня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГІГІЄНА ТА ПРОФЕСІЙНА ПАТОЛОГІЯ
(назва навчальної дисципліни)

для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий) рівень

вид дисципліни обов'язкова
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання денна
(денна/заочна)

Київ – 2020/2021 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Опис курсу.
2. Мета викладання дисципліни
3. Завдання вивчення дисципліни
4. Очікувані результати (компетентності)
5. Пререквізити
6. Тривалість курсу
7. Інформація про викладача
8. Методи викладання
9. Політика курсу
10. Форма контролю знань
11. Шкала оцінок
12. Змістовний план вивчення навчальної дисципліни (структура)
13. Питання до іспиту.
14. Завдання для самостійної роботи
15. Рекомендована література

1. Опис курсу

Навчальна дисципліна «Гігієна та професійна патологія» належить до циклу вибірових дисциплін, викладається у другому-третьому семестрах 2-ого року навчання за третім освітньо-кваліфікаційним рівнем вищої освіти для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії; спеціальність: 222 «Медицина».

Гігієна та професійна патологія як навчальна дисципліна базується на знаннях з гігієни та екології, основ медичного забезпечення військ, безпеки життєдіяльності і закладає основи теоретичних знань та практичних навичок з організаційних, загальних та окремих питань військової гігієни, санітарного нагляду і медичного контролю в обсязі необхідному для виконання функціональних обов'язків у мирний та у воєнний час.

Силабус навчальної дисципліни відповідно до освітньо-наукових програм, а також на підставі положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» №1556-VII (2014), «Про наукову та науково-технічну діяльність», нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України та Міністерства освіти на науки України, Постанови Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року №167 «Порядок проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», Національної рамки кваліфікацій України, згідно вимог наказів Міністра оборони України від 27.05.2015 № 240 «Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади» і від 09.01.2020 № 4 «Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти» з урахуванням вимог постанови Кабміну від 28.03.2018 № 302 «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я», наказу МОЗ України від 22.02.2019 № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів», зареєстрованого в Мін'юсті 25.03.2019 за № 293/33264, Стратегії розвитку медичної освіти, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України 27 лютого 2019 року та інших нормативних документів, що регламентують підготовку фахівців галузі знань «Охорона здоров'я» на післядипломному етапі та ґрунтується на академічній доброчесності, медичній етиці та деонтології, профілактичній медицині. Основними організаційними формами навчання є лекційні, практичні заняття та семінарські заняття. Лекції покликані підвищити інтерес слухачів до глибшого самостійного вивчення питань навчальної дисципліни. Практичні заняття закріплюють набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання та формують у слухачів навички, а семінарські заняття поглиблюють знання з цієї дисципліни.

Режим доступу до курсу на Навчальному порталі Української військово-медичної академії УВМА:

<https://mcdl.mil.gov.ua/course/view.php?id=375>

<https://uvma.mil.gov.ua/#Adjuncture,Doctorate.html>

2. Мета викладання дисципліни

Головною **метою** викладання навчальної дисципліни «Гігієна та професійна патологія» є: розвиток, удосконалення і реалізація набутих знань, умінь, навиків і розумінь, необхідних і достатніх для вирішення всіх аспектів діяльності доктора філософії на відповідній посаді, поглибити знання щодо теоретичних основ профілактичної медицини, зокрема гігієни, як науки, яка є базисом профілактичної складової професійного світогляду фахівця на пряму підготовки «Медицина» і набуття практичних навичок з організації та проведення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів в мирний та воєнний час в об'ємі, необхідному для виконання службових обов'язків.

3. Завдання вивчення дисципліни

Завданнями навчальної дисципліни є:

- підвищити поінформованість здобувачів вищої освіти з питань гігієни та професійної патології;
- удосконалити практичні навички використання результатів гігієни та професійної патології;
- закріпити та підвищити набуті раніше знання, уміння та навички щодо профілактики основних інфекційних та неінфекційних хвороб з урахуванням сучасних вимог гігієни та професійної патології з метою профілактики інфекційної захворюваності та впливу шкідливих факторів на організм людини, відповідального ставлення (в т.ч. власного) щодо формування навичок здорового способу життя і корекції шкідливих звичок;
- надати здобувачам вищої освіти знання щодо сучасних аспектів гігієни та професійної патології, закріпити вміння ефективного використання профілактичних заходів в практичній діяльності та інтерпретації отриманих результатів.

4. Очікувані результати (компетентності)

Загально-професійні компетентності:

- розуміння суті і соціальної значимості своєї професії, бути готовим до постійного професійного зростання, отримання нових знань;
- здатність до самостійного рішення професійних задач, аналізу та планування своєї професійної діяльності;
- здатність науково організовувати свою працю, застосовувати комп'ютерну техніку в сфері професійної діяльності;
- базові уявлення про основні поняття логістики.

Спеціалізовано-професійні компетентності:

Після вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

- поняття, методологію та завдання гігієни та професійної патології;

- передумови виникнення гігієни та професійної патології, історію її розвитку основні принципи гігієни та професійної патології;
- сучасні тенденції розвитку гігієни та професійної патології;
- ключові поняття гігієни та професійної патології: визначення, історія розвитку, основні принципи, методи дослідження, етичні проблеми в гігієни та професійної патології;
- алгоритм пошуку та прийняття рішень з урахуванням принципів гігієни та професійної патології;
- характеристики методів гігієнічних досліджень;
- вимоги директивних та законодавчих документів, що визначають основну мету та задачі санітарно-епідеміологічної служби, права і обов'язки санітарного лікаря;
- організаційну структуру санітарно-епідеміологічного управління Міністерства служби України;
- стан здоров'я населення (рівень загальної, інфекційної, професійної захворюваності, стан фізичного розвитку окремих контингентів тощо);
- демографічні показники (народжуваність, смертність, склад за віком, статтю, професійними групами тощо) ;
- критерії санітарного стану об'єктів навколишнього середовища (повітря, питна вода, водоймища, ґрунт тощо);
- вимоги нормативних документів, що регламентують якість повітряного середовища та повітря робочих приміщень, питної води, харчових продуктів, води водних об'єктів, які використовуються для господарсько-питного водопостачання; фізичних чинників;
- особливості гігієнічних вимог до окремих споруд будинків, установ житлового і громадського призначення, до систем збору, видалення та знезаражування побутових та промислових відходів;
- вимоги нормативних документів щодо гігієни планування та забудови населених місць;
- основи військової гігієни.

Після вивчення дисципліни слухачі повинні вміти:

- оцінити санітарно-епідеміологічну ситуацію, виділити основні чинники несприятливого впливу на стан здоров'я населення та застосувати дійові заходи щодо їх поліпшення ;
- оцінити гігієнічну ефективність запланованих заходів;
- здійснювати санітарний нагляд на всіх комунальних об'єктах;
- організувати лабораторно-інструментальний контроль на об'єктах санітарного нагляду;
- аналізувати результати санітарних обстежень, лабораторних досліджень та скласти кваліфікований висновок;
- аналізувати результати обстежень та розслідувань спалахів гострих кишкових захворювань та харчових отруєнь разом з епідеміологом;
- провести санітарне обстеження об'єктів комунального господарства, торгівлі, громадського харчування і харчової промисловості, промислових

підприємств, дитячих дошкільних закладів та шкіл, установ для підлітків з застосуванням лабораторно-інструментальних методів дослідження;

- організувати роботу санітарно-гігієнічного відділу санітарно-епідеміологічного управління, скласти звіт та підготувати окремі матеріали щодо аналізу санітарних ситуацій.

Результати навчання:

Згідно з вимогами освітньої програми визначені та сформульовані наступні результати навчання здобувачів вищої освіти:

Згідно з вимогами освітньої програми визначені та сформульовані наступні результати навчання здобувачів вищої освіти:

Застосовувати науково-професійні знання; формувати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо

Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

Використовувати результати наукових досліджень в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів

Використовувати етичні принципи в роботі, дотримуватися наукової етики.

Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів

5. Пререквізити

Вміння працювати на ПЕОМ, здійснювати пошук інформації у глобальній мережі Інтернет, використовувати сучасні інформаційні технології.

«Гігієна та професійна патологія» як навчальна дисципліна ґрунтується на отриманих знаннях у вищих медичних навчальних закладах та УВМА, а також на вивчення таких дисциплін як філософія та методологія науки і сучасні інформаційні технології та біометрія, методологічні основи організації та проведення наукових досліджень й інтегрується з цими дисциплінами.

6. Тривалість курсу

Обсяг дисципліни: 14 кредитів ECTS 420 годин.

Лекцій: 42 години.

Групові заняття: 108 годин.

Практичних занять: 190 годин.

Форма контролю: модульний контроль, іспит.

Термін викладання для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії: 2 курс, 3-4 семестр.

Мова викладання: українська.

Теми що розглядаються:

Кредитний модуль 1.

Змістовний модуль 1. Загальні питання гігієни. Організація та проведення санітарно-гігієнічних заходів у військах.

Тема 1. Соціальна гігієна і організація санітарно-епідеміологічного нагляду. Санітарно-епідеміологічний нагляд в системі охорони здоров'я України.

Тема 2. Вибрані питання комунальної гігієни.

Тема 3. Вибрані питання гігієни харчування.

Тема 4. Вибрані питання гігієни праці.

Тема 5. Вибрані питання гігієни дітей та підлітків.

Тема 6. Вибрані питання радіаційної гігієни.

Тема 7. Вибрані питання гігієни і токсикології пестицидів, що застосовуються у сільському господарстві.

Тема 8. Вибрані питання лабораторної діяльності санітарно-епідеміологічних закладів.

Тема 9. Визначення, предмет і методи військової гігієни.

Тема 10. Організація санітарно-гігієнічних заходів у військах в мирний та особливий період.

Тема 11. Організація та зміст санітарно-гігієнічного контролю за водозабезпеченням військ в мирний та в особливий період.

Тема 12. Сучасні методи гігієнічного контролю за кількісною та якісною сторонами харчування військовослужбовців, що проводиться медичною службою частин, з'єднань, а також силами та засобами санітарно-епідеміологічних установ ЗС України.

Тема 13. Гігієнічна характеристика діючих норм продовольчого постачання особового складу ЗС України на мирний та в особливий період.

Тема 14. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією харчування військовослужбовців в мирний та в особливий період.

Тема 15. Санітарна експертиза харчових продуктів та готової їжі в умовах мирного та особливого періоду.

Тема 16. Сучасні гігієнічні вимоги до планування та забудови військових містечок.

Тема 17. Основні гігієнічні нормативи розміщення особового складу, їх фізіолого-гігієнічне обґрунтування. Санітарно-гігієнічний контроль за умовами розміщення особового складу в стаціонарних та польових умовах.

Тема 18. Організація та проведення попереджувального санітарного нагляду за загальновійськовим будівництвом.

Тема 19. Санітарно-гігієнічний контроль за очищенням території розташування військ та військово-морських баз, охороною зовнішнього природного середовища від забруднення.

Тема 20. Гігієна військового одягу, взуття та спорядження. Особиста гігієна військовослужбовців. Санітарно-гігієнічний контроль за лазнево-пральним обслуговуванням особового складу.

Тема 21. Предмет і задачі гігієни військової праці. Поняття про можливість проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Медико-технічні вимоги до проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації та проведення робіт в умовах впливу професійних шкідливих факторів

Тема 22. Гігієна праці в механізованих і танкових військах та артилерії.

Тема 23. Гігієна праці в ракетних військах.

Тема 24. Гігієна праці в частинах і підрозділах, оснащених радіотехнічними засобами.

Тема 25. Основи авіаційної гігієни.

Тема 26. Основи військово-морської гігієни.

Тема 27. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться при ліквідації наслідків стихійних лих, аварій на атомних електростанціях (реакторах) та хімічно небезпечних об'єктах.

Тема 28. Гігієнічний аналіз захворюваності та здоров'я військовослужбовців.

7. Інформація про викладача

Викладач	Хижняк Микола Іванович
Вчений ступінь	доктор медичних наук
Посада	професор кафедри
Наукові інтереси	Гігієна, соціальна медицина
Контактний телефон викладача	0674025094
E-mail викладача	Addrik@bigmir.net

8. Методи викладання

За джерелами знань використовують методи навчання:

словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, робота з літературою;

наочні – демонстрація, ілюстрація, спостереження;

практичні – практична робота, вирішення задачі, самостійна робота.

Інтерактивні методи – дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, ділова гра, кейс-метод.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: пояснювальний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький.

За системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль.

За основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка.

9. Політика курсу

Слухач повинен:

- вчасно приходити на заняття.
- у випадку пропуску лекційних / практичних занять без поважної причини, слухач може бути не допущений до підсумкового контролю (іспиту), або його підсумкова оцінка буде знижена;
- добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю;
- брати активну участь у практичних заняттях;
- бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими слухачами, зокрема під час обговорення питань на лекційних, практичних та семінарських заняттях;
- слухач може перескласти підсумкову контрольну роботу у випадку отримання оцінки «незадовільно»;
- у випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, слухач отримає «0» балів.
- неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес в УВМА.

Якщо слухач має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, слухач має право звернутися до начальника кафедри чи керівництва факультету.

10. Види контролю знань та методи їх проведення

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних слухачами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Види контролю:

- поточний контроль базових знань;
- самоконтроль
- підсумковий (залік з кредитного модулю).

Методи оцінювання результатів навчання

1. Індивідуальне усне опитування.
2. Тестовий контроль.

3. Вирішення типових практичних завдань.

4. Письмовий теоретичний контроль.

5. Індивідуальний контроль практичних дій та отриманих результатів

Методи поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес контроль, виступи при обговоренні питань на практичних заняттях;

Методи модульного контролю: письмовий експрес контроль, контрольне завдання;

Методи самоконтролю: питання самоконтролю;

Методи підсумкового контролю: залік.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних слухачами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки слухачів включає:

- вхідний контроль;
- поточний контроль;
- самоконтроль;
- підсумковий контроль (іспит).

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до слухачів на початку вивчення дисципліни та навчального семестру.

Вхідний контроль – проводиться для визначення базового рівня знань слухачів на початку вивчення дисципліни.

Поточний контроль – проводиться науково-педагогічними (педагогічними) працівниками на всіх видах навчальних занять у формі усного опитування або письмового експрес-контролю (летючки) під час виступів слухачів при обговоренні питань на семінарських і практичних заняттях, у формі комп'ютерного тестування, а також індивідуальних завдань, передбачених робочою програмою модуля (навчальної дисципліни).

Основна мета поточного контролю – постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння слухачами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності слухачів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією.

Результати поточного контролю є основною інформацією під час проведення диференційованого заліку (модульного контролю) і враховуються науково-педагогічним (педагогічним) працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни. Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять за 4-бальною шкалою.

Самоконтроль призначений для самооцінки слухачами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретного розділу (теми) навчальної дисципліни.

З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у завданнях на самостійну підготовку передбачаються питання для самоконтролю.

Підсумковий контроль (диференційований залік) це контроль знань, вмінь, навичок слухачів після вивчення логічно завершеної частини (змістового модуля) програми навчальної дисципліни. Підсумковий контроль може проводитися у формі усного опитування, контрольної роботи, тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді диференційованого заліку в термін, встановлений графіком навчального процесу (в ході останнього навчального заняття наприкінці вивчення блоку змістового модулю протягом 90 хвилин) та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль є обов'язковим. За результатами поточного контролю слухач не може бути звільненим від підсумкового контролю.

Слухач, який на підсумковому контролі отримав оцінку “незадовільно”, повинен скласти його повторно і отримати позитивну оцінку. Слухач не може повторно складати підсумковий контроль з метою підвищення оцінки.

У разі порушення слухачем встановленого порядку здійснення контрольного заходу (списування, підміна завдання, використання недозволених матеріалів чи засобів) викладач відстороняє цього слухача від виконання завдання, робить позначку в журналі обліку навчальних занять, оцінює його роботу в нуль балів (незадовільно).

Слухачам забороняється обмінюватись інформацією у будь-якій формі, або використовувати інші матеріали та засоби, крім дозволених.

Відмова слухача від відповіді на білет (тест) оцінюється як незадовільна відповідь.

Форма проведення заліку (усна, письмова, комбінована, тестування тощо), зміст і структура контрольних завдань та критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольного заходу.

Оцінювання результатів підсумкового контролю навчальних досягнень слухачів здійснюється за 100-бальною шкалою, за шкалою ЄКТС та національною шкалою.

11. Шкала оцінок

Розрахунок шкали рейтингової оцінки (в балах) кредитного модуля – рейтингова оцінка (в балах) за дисципліну складається з суми всіх отриманих балів, але не більше 100.

Рейтингова оцінка слухача з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Відповіді на заняттях;

2. Виконання практичних вправ та нормативів;
3. Відповідь на запитання;
4. Штрафні та заохочувальні бали.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:
Оцінювання на змістовому модулі (семінари).

Ваговий бал за одну відповідь дорівнює – вазі теми у дисципліні:

- повна та обґрунтована відповідь на запитання – максимально можлива кількість балів;
- повна відповідь на запитання – середня кількість балів;
- неповна відповідь на запитання – мінімальна кількість балів;
- відсутня відповідь на запитання – 0.

Робота на практичних заняттях.

Ваговий бал за одну відповідь дорівнює – вазі теми у дисципліні:

- повне та самостійне виконання практичного завдання – максимально можлива кількість балів;
- неповне, але самостійне виконання практичного завдання – середня кількість балів;
- виконання практичного завдання за допомогою викладача – мінімальна кількість балів;
- слухач не здатний виконати практичне завдання навіть за допомогою викладача – 0.

Іспит.

Максимальна кількість балів за іспит дорівнює: 40 балів:

- правильно та повністю виконані всі завдання контрольної роботи: 35-40 балів;
- частково виконані завдання контрольної роботи: 20-34 бали;
- завдання контрольної роботи виконані з помилками: 5-19 балів;
- завдання контрольної роботи не виконані: 0 балів.

Штрафні та заохочувальні бали.

Сума штрафних, так і заохочувальних балів не має перевищувати: 10 балів:

- активна участь в роботі на практичних та групових заняттях: + 1 бал;
- виконання завдань з удосконаленням методичних та дидактичних матеріалів з дисципліни: +1 - +3 бали;
- відсутність на практичному занятті без поважної причини: – 1 бал;
- відсутність на контрольній роботі без поважної причини: – 5 балів.

Розрахунок шкали рейтингової оцінки (у балах) кредитного модуля – рейтингова оцінка (у балах) за дисципліну складається з суми всіх отриманих балів, але не більше 100.

Для визначення оцінки за шкалою ЄКТС та національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) кредитного модуля переводиться згідно з таблицею. Переведення балів внутрішньої 100-бальної шкали в національну та шкалу ЄКТС здійснюється у наступному порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Значення R	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
47 – 59	FX	незадовільно
1 – 46	F	

Отримані результати вносить до відомості обліку успішності.

12. Структура та розподіл навчального часу з тем і видів навчальних занять з навчальної дисципліни «Гігієна та професійна патологія»

№ з/п	Види навчальних занять	Кількість годин	З них		Номери семестрів, назва змістового модуля, тем і занять, навчальні питання	Матеріально-технічне забезпечення	Інформаційно-методичне забезпечення
			Навчальні заняття	Самостійна робота			
1	2	3	4	5	6	7	8
Кредитний модуль 1							
Рік навчання: 2-й Семестр: 3- 4							
Змістовий модуль - 1.							
1	Лекція	2	2		Тема 1. Соціальна гігієна і організація санітарно-епідеміологічного нагляду. 1. Санітарно-епідеміологічний нагляд в системі охорони здоров'я України. 2. Законодавчі документи, що визначають основи санітарного і епідеміологічного благополуччя. 3. Основні принципи організації діяльності головного санітарного лікаря.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 28. – С. 5-69. 19.– С.30-78. 12.– С. 4-52.
2	Семінар	2	2		Тема 1. Соціальна гігієна і організація санітарно-епідеміологічного нагляду. 1. Соціальна гігієна і організація санітарно-епідеміологічного нагляду. 2. Основна мета, завдання, напрямки в діяльності лікаря із загальної гігієни. 3. Форми і методи планування роботи лікаря із загальної гігієни.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 28. – С. 5-69. 19.– С.30-78. 12.– С. 4-52.
3	Практичне заняття	4	4		Тема 1. Соціальна гігієна і організація санітарно-епідеміологічного нагляду. 1. Аналіз діяльності роботи лікаря з загальної гігієни. Обліково-звітні форми з організації та проведення попереджувального та поточного санітарного нагляду. 2. Гігієнічне навчання та виховання населення.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 28. – С. 5-69. 19.– С.30-78. 12.– С. 4-52.

4	Самостійна робота	4	4		Тема 1. Соціальна гігієна і організація санітарно-епідеміологічного нагляду. 1. Соціально-гігієнічні аспекти та основні принципи охорони навколишнього середовища. Законодавство України “Про охорону навколишнього середовища”. 2. Професійна деонтологія санітарного лікаря, керівника відділом, відділенням СЕУ. 3. Організація попереджувального санітарного нагляду.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 28. – С. 5-69. 19.– С.30-78. 12.– С. 4-52.
5	Лекція	2	2		Тема 2. Вибрані питання комунальної гігієни. 1. Гігієна планування населених місць. 2. Соціально-гігієнічні аспекти розвитку населених місць України.	Мультимедійна презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 15– С.10-320 29–С.124-129.
6	Практичне заняття	16	16		Тема 2. Вибрані питання комунальної гігієни. 1. Гігієна водопостачання. 2. Гігієна ґрунту і санітарна очистка населених місць. 3. Гігієна житлових і громадських будинків, лікувально-профілактичних установ.	Мультимедійна презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 15– С.10-320 29–С.124-129.
7	Семінар	12	12		Тема 2. Вибрані питання комунальної гігієни. 1. Гігієна планування військових містечок. 2. Гігієна водопостачання в польових умовах. 3. Гігієна ґрунту і санітарна очистка у віддалених гарнізонах. 4. Гігієна військових лікувально-профілактичних установ.	Мультимедійна презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 15– С.10-320 29–С.124-129.
8	Самостійна робота	4	4		Тема 2. Вибрані питання комунальної гігієни. 1. Санітарна оцінка заходів щодо оздоровлення території в зв'язку з несприятливими впливами господарської діяльності. 2. Гігієнічні питання функціонального зонування, організація та впорядкування СЗЗ. 3. Гігієнічна оцінка впливу шуму та вібрації на умови життя та здоров'я населення. 4. Основи гігієнічного нормування чинників середовища закритих приміщень. Гігієнічне значення і нормування мікроклімату.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 15– С.10-320 29–С.124-129.

9	Лекція	2	2		Тема 3. Вибрані питання гігієни харчування. 1. Соціально-гігієнічні аспекти гігієни харчування. 2. Гігієна харчових продуктів і санітарний нагляд за підприємствами харчової промисловості.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2 – С.12-257. 10– С.15-569
10	Семінар	10	10		Тема 3. Вибрані питання гігієни харчування. 1. Соціально-гігієнічні аспекти гігієни харчування військовослужбовців. 2. Гігієна харчових продуктів і санітарний нагляд за військовими об'єктами харчування. 3. Санітарний нагляд за підприємствами громадського харчування.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2 – С.12-257. 10– С.15-569
11	Практичне заняття	9	9		Тема 3. Вибрані питання гігієни харчування. 1. Гігієнічні вимоги до м'яса і санітарний нагляд за підприємствами м'ясної промисловості. 2. Гігієна рибних продуктів. 3. Гігієна виробництва і гігієнічна експертиза хліба та кондитерських виробів. 4. Поточний санітарний нагляд за підприємствами торгівлі продовольчими товарами.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2 – С.12-257. 10– С.15-569
12	Самостійна робота	4	4		Тема 3. Вибрані питання гігієни харчування. 1. Ознаки псування консервних банок, продуктів. 2. Гігієна виробництва безалкогольних напоїв. 3. Гігієна харчування дітей та підлітків. 4. Харчові отруєння. Класифікація, епідеміологічні особливості, аналіз. Етіологічна структура, епідеміологічні особливості спалахів мікробних та немікробних харчових отруєнь.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2 – С.12-257. 10– С.15-569
13	Лекція	2	2		Тема 4. Вибрані питання гігієни праці. 1. Організація, форми і методи державного санітарного нагляду з гігієни праці. Особливості санітарного нагляду. 2. Основи фізіології праці. 3. Фізичні фактори виробничого середовища.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 27. – Т 1-2. 29– С. 2-480. 21.–С. 2-103.

14	Семінар	12	12		Тема 4. Вибрані питання гігієни праці. 1. Організація та проведення попереджувального санітарного нагляду за розробкою розділу охорони навколишнього середовища в проектах об'єктів виробничого призначення на різних етапах нагляду. 2. Методи вивчення умов та характеру праці, їх вплив на стан здоров'я і захворюваність робітників. 3. Гігієнічна характеристика, нормування, методи вимірювання і оцінка фізичних факторів виробничого середовища (виробничого шуму, вібрації, ультразвуку, інфразвуку). Заходи щодо боротьби з ними. Вібраційна хвороба і її профілактика.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 27. – Т 1-2. 29– С. 2-480. 21.–С. 2-103.
15	Практичне заняття	14	14		Тема 4. Вибрані питання гігієни праці. 1. Основи фізіології військової праці 2. Фізичні фактори професійного середовища військовослужбовців. 3. Методи вивчення умов та характеру військової праці, їх вплив на стан здоров'я і захворюваність військовослужбовців. 4. Методи дослідження і оцінка функціонального стану організму в процесі праці.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 27. – Т 1-2. 29– С. 2-480. 21.–С. 2-103.
16	Самостійна робота	4	4		Тема 4. Вибрані питання гігієни праці. 1. Гігієнічна характеристика неіонізуючого випромінювання: електромагнітні поля і електромагнітні випромінювання /ЕМП, ЕМВ/. 2. Гігієнічна характеристика пилового чинника. 3. Хімічні та біологічні чинники виробничого середовища. 4. Гігієна праці в окремих галузях народного господарства.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 5. – Т 1-2. 7. – С. 2-480. 23.–С. 2-103.
17	Лекція	2	2		Тема 5. Вибрані питання гігієни дітей та підлітків. 1. Актуальні питання гігієни дітей та підлітків. 2. Основні показники стану здоров'я. 3. Мета, завдання та напрямки роботи щодо контролю за навчально-виховними установами.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 8.– С.10-300.
18	Семінар	2	2		Тема 5. Вибрані питання гігієни дітей та підлітків. 1. Гігієнічні основи фізичного виховання. 2. Принципи гігієнічного нормування повітряно-теплового режиму, основні вимоги і нормативи для дитячих приміщень.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 8.– С.10-300.

19	Практичне заняття	4	4		Тема 5. Вибрані питання гігієни дітей та підлітків. 1. Вплив соціально-гігієнічних чинників на стан здоров'я та фізичний розвиток дитячого населення; проблеми і завдання санітарно-епідеміологічної служби. 2. Гігієнічні основи виховання дітей і підлітків. 3. Гігієнічні вимоги до місць трудового і професійного навчання; заходи щодо профілактики	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 8.– С.10-300.
20	Самостійна робота	4	4		Тема 5. Вибрані питання гігієни дітей та підлітків. 1. Зміст роботи лікаря СЕС щодо контролю за трудовим вихованням, навчанням і професійної освітою учнів. 2. Загальні вимоги до обладнання дитячих навчально-виховних і навчально-виробничих приміщень.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 8.– С.10-300.
21	Лекція	2	2		Тема 6. Вибрані питання радіаційної гігієни. 1. Державний санітарний нагляд в галузі радіаційної гігієни. 2. Основні задачі нагляду. Попереджувальний та поточний санітарний нагляд за об'єктами, де застосовуються радіоактивні речовини і джерела іонізуючого випромінювання. 3. Гігієнічні аспекти профілактики наслідків радіаційних аварій.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 26–С.12-221 29-С.124-129
22	Семінар	4	4		Тема 6. Вибрані питання радіаційної гігієни. 1. Попереджувальний та поточний санітарний нагляд за об'єктами, де застосовуються радіоактивні речовини і джерела іонізуючого випромінювання. 2. Гігієнічні аспекти ліквідації наслідків радіаційних аварій. 3. Радіаційна безпека населення і охорона навколишнього середовища. Гігієнічне значення впливу на здоров'я.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 26–С.12-221 29-С.124-129
23	Практичне заняття	6	6		Тема 6. Вибрані питання радіаційної гігієни. 1. Радіаційна безпека військовослужбовців і охорона навколишнього середовища. 2. Гігієнічна оцінка природного радіаційного фону. 3. Радіоактивність навколишнього середовища та її гігієнічне значення. Радіаційна безпека при використанні джерел іонізуючого випромінювання.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 26–С.12-221 29-С.124-129
24	Самостійна робота	2	2		Тема 6. Вибрані питання радіаційної гігієни. 1. Опромінення пацієнтів при радіонуклідній діагностиці. 2. Забезпечення безпеки персоналу рентгенівських кабінетів, лабораторій радіонуклідної діагностики, відділень променевої терапії.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 26–С.12-221 29-С.124-129

25	Лекція	2	2		Тема 7. Вибрані питання гігієни і токсикології пестицидів, що застосовуються у сільському господарстві. 1. Застосування пестицидів у сільському господарстві як актуальна гігієнічна проблема. Стан та перспективи застосування отрутохімikatів у сільському господарстві. 2. Пестициди, як чинники забруднення навколишнього середовища і харчових продуктів. 3. Особливості дії різних пестицидів на організм людини. 4. Гігієнічна експертиза вмісту пестицидів в об'єктах навколишнього середовища.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 14–С.5-250.
26	Семінар	2	2		Тема 7. Вибрані питання гігієни і токсикології пестицидів, що застосовуються у сільському господарстві. 1. Застосування пестицидів у сільському господарстві як актуальна гігієнічна проблема. Стан та перспективи застосування отрутохімikatів у сільському господарстві. 2. Особливості дії різних пестицидів на організм військовослужбовців.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 14–С.5-250.
27	Практичне заняття	4	4		Тема 7. Вибрані питання гігієни і токсикології пестицидів, що застосовуються у сільському господарстві. 1. Пестициди, як чинники забруднення навколишнього середовища і харчових продуктів. 2. Особливості дії різних пестицидів на організм людини. 3. Гігієнічна експертиза вмісту пестицидів в об'єктах навколишнього середовища.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 14–С.5-250.
28	Самостійна робота	4	4		Тема 7. Вибрані питання гігієни і токсикології пестицидів, що застосовуються у сільському господарстві. 1. Токсикологія пестицидів, що застосовують у сільському господарстві. Класифікація пестицидів. 2. Медичний контроль осіб, які працюють з пестицидами. 3. Методи визначення залишкової кількості пестицидів	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 14–С.5-250.
29	Семінар	2	2		Тема 8. Вибрані питання лабораторної діяльності. 1. Організація роботи лабораторій. Офіційні документи. Планування роботи. 2. Мета і задачі лабораторій при здійсненні санітарного контролю. 3. Роль і значення єдності заходів і методів вимірювання в роботі лабораторій.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 20.–С. 2-25. 22.–С. 3-48.

30	Практичне заняття	14	14		Тема 8. Вибрані питання лабораторної діяльності. 1. Порядок організації та проведення державного нагляду за заходами, вимірювальними приладами і засобами контролю. 2. Показники стандартів, ТУ, інформаційні бюлетені та інша нормативно-технічна документація /НТД/. 3. Категорії та види НТД, порядок обліку та зберігання НТД. Атестація лабораторій.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 20.–С. 2-25. 22.–С. 3-48.
31	Самостійна робота	4	4		Тема 8. Вибрані питання лабораторної діяльності. 1. Лабораторія СЕУ як методичний і організаційний центр в роботі санітарних лабораторій промислових підприємств. 2. Основні вимоги до улаштування лабораторій. 3. Комплектні лабораторії	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 20.–С. 2-25. 22.–С. 3-48.
32	Лекція	2	2		Тема 9. Визначення, предмет і методи військової гігієни. 1. Задачі військової гігієни по медичному забезпеченню ЗС України в мирний час та особливий період. 2. Предмет і зміст військової гігієни. 3. Задачі сучасної гігієни. Задачі медичної служби по санітарно-гігієнічному забезпеченню військ.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.4-15. 22.– С.3-138. 24–С.8-60.
33	Семінар	2	2		Тема 9. Визначення, предмет і методи військової гігієни. 1. Організація та проведення санітарного нагляду в ЗС України. 2. Організаційно-штатна структура та оснащення санітарно-епідеміологічних установ ЗС України мирного та особливого періоду.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.4-15. 22.– С.3-138. 24–С.8-60.
34	Лекція	2	2		Тема 10. Організація санітарно-гігієнічних заходів у військах в мирний та особливий період. 1. Основні принципи організації та проведення санітарно-гігієнічних заходів у військах в мирний час. 2. Основи планування роботи лікаря-гігієніста СЕЛ з'єднання, медичної служби військової частини по контролю за харчуванням, водозабезпеченням, розміщенням та умовами праці військовослужбовців, за охороною оточуючого природного середовища. 3. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення військ в різних кліматичних умовах.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.4-15. 22.– С.3-138. 22.– С.3-138.

35	Семінар	2	2		Тема 10. Організація санітарно-гігієнічних заходів у військах в мирний час та особливий період. 1. Основні принципи організації та проведення санітарно-гігієнічних заходів у військах в мирний час та особливий період. 2. Основи планування роботи гігієнічного відділення по контролю за харчуванням, водозабезпеченням, розміщенням та умовами праці військовослужбовців, за охороною оточуючого природного середовища. 3. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення військ в умовах помірного клімату.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.4-15. 22.– С.3-138. 22.– С.3-138.
36	Практичне заняття	6	6		Тема 10. Організація санітарно-гігієнічних заходів у військах в мирний час та особливий період.. 1. Основні принципи організації та проведення санітарно-гігієнічних заходів у військах в особливий період. 2. Основи планування роботи гігієнічного відділення СЕВ гарнізону по контролю за харчуванням, водозабезпеченням, розміщенням та умовами праці військовослужбовців, за охороною оточуючого природного середовища.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.4-15. 22.– С.3-138. 22.– С.3-138.
37	Лекція	2	2		Тема 11. Організація та зміст санітарно-гігієнічного контролю за водозабезпеченням військ в мирний час та особливий період. 1. Планування роботи санітарно-гігієнічного відділення по контролю за водозабезпеченням військ. 2. Санітарно-гігієнічні вимоги до устрою та експлуатації водопроводів. 3. Організація і проведення санітарно-гігієнічного контролю за розгортанням та роботою пунктів водопостачання.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.55-104. 24. – С. 186-279. 32.–С.4-90
38	Семінар	4	4		Тема 11. Організація та зміст санітарно-гігієнічного контролю за водозабезпеченням військ в мирний час та особливий період. 1. Планування роботи санітарно-гігієнічного відділення по контролю за водозабезпеченням військ. 2. Санітарно-гігієнічні вимоги до устрою та експлуатації водопроводів. 3. Організація і проведення санітарно-гігієнічного контролю за розгортанням та роботою пунктів водопостачання.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.55-104. 24. – С. 186-279. 32.–С.4-90

39	Практичне заняття	4	4		Тема 11. Організація та зміст санітарно-гігієнічного контролю за водозабезпеченням військ в мирний час та особливий період. 1. Санітарно-гігієнічні вимоги до устрою та експлуатації водопроводів. 2. Організація і проведення санітарно-гігієнічного контролю за розгортанням та роботою пунктів водопостачання.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.55-104. 24. – С. 186-279. 32.–С.4-90
40	Самостійна робота	4	4		Тема 11. Організація та зміст санітарно-гігієнічного контролю за водозабезпеченням військ в мирний час та особливий період. 1. Об'єм лабораторних досліджень при контролі за якістю води в польових умовах, вказівки, які мають для їх проведення 2. Забезпечення водою лікувально-профілактичних установ у військовий час (табельні засоби добування, обробки та збереження води, норми використання води). 3. Обстеження джерела водопостачання військової частини. Оформлення акту обстеження.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.55-104. 24. – С. 186-279. 32.–С.4-90
41	Семінар	4	4		Тема 12. Сучасні методи гігієнічного контролю за кількісною та якісною сторонами харчування військовослужбовців, що проводиться медичною службою частин, з'єднань, а також силами та засобами санітарно-епідеміологічних установ ЗС України. 1. Методи вивчення стану фактичного харчування особового складу. 2. Методи оцінки адекватності харчування умовам праці та побуту військовослужбовців. 3. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією лікувального та дієтичного харчування військовослужбовців.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 24–С.279-322.
42	Практичне заняття	9	9		Тема 12. Сучасні методи гігієнічного контролю за кількісною та якісною сторонами харчування військовослужбовців, що проводиться медичною службою частин, з'єднань, а також силами та засобами санітарно-епідеміологічних установ ЗС України. 1. Методи вивчення стану фактичного харчування особового складу. Поняття про харчовий статус. 2. Методи оцінки адекватності харчування умовам праці та побуту військовослужбовців. Розрахунковий та лабораторні (визначення білку, жирів, вуглеводів, мінеральних солей, вітамінів) методи визначення хімічного складу, енергетичної цінності військових раціонів. 3. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією лікувального, дієтичного та профілактичного харчування військовослужбовців.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 24–С.279-322.4

43	Самостійна робота	4	4		Тема 12. Сучасні методи гігієнічного контролю за кількісною та якісною сторонами харчування військовослужбовців, що проводиться медичною службою частин, з'єднань, а також силами та засобами санітарно-епідеміологічних установ ЗС України. 1. Складання та оцінка розкладок продуктів.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 24–С.279-322.
44	Семінар	4	4		Тема 13. Гігієнічна характеристика діючих норм продовольчого постачання особового складу ЗС України. 1. Види пайків, які прийняті для постачання в ЗС України. 2. Особливості організації харчування, пов'язані з різними умовами навчально-бойової підготовки та несенням служби в різних кліматичних зонах країни.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 25–С.5-92.
45	Практичне заняття	4	4		Тема 13. Гігієнічна характеристика діючих норм продовольчого постачання особового складу ЗС України. 1. Особливості організації харчування, пов'язані з різними умовами навчально-бойової підготовки та несенням служби в різних кліматичних зонах країни. 2. Харчування в аварійних ситуаціях, принципи складання субкалорійних раціонів.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 25–С.5-92.
46	Самостійна робота	4	4		Тема 13. Гігієнічна характеристика діючих норм продовольчого постачання особового складу ЗС України. 1. Харчування в польових умовах, принципи складання субкалорійних раціонів.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 25–С.5-92.
47	Лекція	2	2		Тема 14. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією харчування військовослужбовців в мирний час та особливий період. 1. Задачі та зміст санітарно-гігієнічного контролю за організацією харчування військовослужбовців; сили та засоби санітарно-епідеміологічних установ ЗС України, які приймають участь в контролі за харчуванням. 2. Санітарно-гігієнічні вимоги, які висуваються до транспортування, зберігання, видачі та отримання продуктів зі складу військової частини. 3. Обстеження об'єктів харчування військової частини (їдальні, продовольчого складу, солдатської чайної, магазину, кондитерського цеху і т. і.).	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 25–С.5-92.4.

48	Семінар	4	4		Тема 14. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією харчування військовослужбовців в мирний час та особливий період. 1. Контроль за санітарним станом військових об'єктів харчування. Особливості санітарно-гігієнічного контролю за організацією харчування у військовий час. 2. Розміщення та санітарне утримання об'єктів харчування, оснащення їх технологічним устаткуванням та інвентарем. 3. Оформлення акту обстеження з зазначенням недоліків, які маютьяся, порядок їх усунення.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 25–С.5-92..
49	Практичне заняття	6	6		Тема 14. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією харчування військовослужбовців в мирний час та особливий період. 1. Контроль за організацією харчування військовослужбовців 2. Санітарно-гігієнічні вимоги, які висуваються до зберігання продуктів на складах військової частини. 3. Особливості санітарно-гігієнічного контролю за організацією харчування у військовий час.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 25–С.5-92.
50	Самостійна робота	4	4		Тема 14. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією харчування військовослужбовців в мирний час та особливий період. 1. Офіційні документи, які регламентують організацію харчування особового складу. 2. Наявність у працівників системи харчування санітарних книжок, додержання ними правил особистої гігієни та термінів медичних обстежень. 3. Перевірка умов та термінів зберігання продуктів харчування, контроль за порядком їх перевезення.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.122-142 12.– С.2-157. 25–С.5-92.
51	Семінар	4	4		Тема 15. Санітарна експертиза харчових продуктів та готової їжі в в мирний час та особливий період. 1. Вимоги офіційних документів, щодо проведення санітарної експертизи продовольства. 2. Особливості організації і проведення санітарної експертизи продовольства у мирний час	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.142-164 12.– С.2-157. 24–С.366-376.

52	Практичне заняття	9	9		Тема 15. Санітарна експертиза харчових продуктів та готової їжі в мирний час та особливий період. 1. Організація та етапи проведення санітарної експертизи продовольства. 2. Особливості організації і проведення санітарної експертизи продовольства у військовий час. 3. Сучасні методи визначення радіоактивного і хімічного зараження продуктів харчування та готової їжі.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.142-164 12.– С.2-157. 24–С.366-376.
53	Самостійна робота	4	4		Тема 15. Санітарна експертиза харчових продуктів та готової їжі в мирний час та особливий період. 1. Сили та засоби СЕУ ЗС України для проведення санітарної експертизи харчових продуктів. 2. Граничнодопустимі величини забруднення продуктів РР та СДОР, їх токсиколого-гігієнічне обґрунтування. 3. Лабораторні методи дослідження хліба, жирів, м'яса та м'ясних продуктів, яєць, молока та молочних продуктів. 4. Заключення про якість та подальше використання продовольства, яке досліджувалось.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.142-164 12.– С.2-157. 24–С.366-376.
54	Семінар	2	2		Тема 16. Сучасні гігієнічні вимоги до планування та забудови військових містечок. 1. Сучасні гігієнічні вимоги до планування та забудови військових частин. 2. Гігієнічні вимоги до спорядження та санітарно-технічного обладнання військових будівель. 3. Гігієнічні вимоги, які пред'являються до казарм.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 2.– С.4-250. 3– С.142-164 12.– С.2-157. 24–С.366-376.
55	Практичне заняття	14	14		Тема 16. Сучасні гігієнічні вимоги до планування та забудови військових містечок. 1. Види забудови. 2. Типи жилих та громадських будов.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.248-276. 24–С.61-92. 31. – С. 2-76.
56	Самостійна робота	4	4		Тема 16. Сучасні гігієнічні вимоги до планування та забудови військових містечок. 1. Схеми внутрішнього планування військових містечок та їх гігієнічна оцінка.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.248-276. 24–С.61-92. 31. – С. 2-76.

57	Лекція	2	2		Тема 17. Основні гігієнічні нормативи розміщення особового складу, їх фізіолого-гігієнічне обґрунтування. Санітарно-гігієнічний контроль за умовами розміщення особового складу в стаціонарних та польових умовах. 1. Вимоги Статуту внутрішньої служби, інших провідних документів до розміщення військовослужбовців. 2. Види польового розміщення військ (розміщення в населених пунктах, в тимчасових військових містечках, бівуачне розташування). 3. Планування роботи гігієнічного відділення по контролю за розміщенням військовослужбовців в різних умовах.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.248-276. 24–С.61-92. 31. – С. 2-76.
58	Семінар	2	2		Тема 17. Основні гігієнічні нормативи розміщення особового складу, їх фізіолого-гігієнічне обґрунтування. Санітарно-гігієнічний контроль за умовами розміщення особового складу в стаціонарних та польових умовах. 1. Види польового розміщення військ 2. Планування роботи по контролю за розміщенням військовослужбовців в польових умовах. 3. Методи контролю за розміщенням особового складу	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.248-276. 24–С.61-92. 31. – С. 2-76..
59	Практичне заняття	9	9		Тема 17. Основні гігієнічні нормативи розміщення особового складу, їх фізіолого-гігієнічне обґрунтування. Санітарно-гігієнічний контроль за умовами розміщення особового складу в стаціонарних та польових умовах. 1. Основні нормативи розміщення військовослужбовців (повітряний куб, площа) та їх гігієнічне обґрунтування. Вимоги до вентиляції та штучного освітлення казармених приміщень. Фізіолого-гігієнічні основи нормування мікрокліматичних умов в жилих та службових приміщеннях. 2. Методи контролю за за роботою вентиляції, природним та штучним освітленням приміщень, дослідження мікроклімату приміщень.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.248-276. 24–С.61-92. 31. – С. 2-76.
60	Самостійна робота	4	4		Тема 17. Основні гігієнічні нормативи розміщення особового складу, їх фізіолого-гігієнічне обґрунтування. Санітарно-гігієнічний контроль за умовами розміщення особового складу в стаціонарних та польових умовах. 1. Основні типи польового житла. Гігієнічні вимоги, які пред'являються до землянок.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.248-276. 24–С.61-92. 31. – С. 2-76.

61	Семінар	4	4		Тема 18. Організація та проведення попереджувального санітарного нагляду за загальновійськовим будівництвом. 1. Документи, які регламентують проведення попереджувального санітарного нагляду в ЗС України. 2. Порядок узгодження проектів та прийняття об'єктів в експлуатацію.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.272-276. 24– С.61-74. 31 – 4-78
62	Практичне заняття	7	7		Тема 18. Організація та проведення попереджувального санітарного нагляду за загальновійськовим будівництвом. 1. Порядок узгодження проектів та прийняття об'єктів в експлуатацію.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.272-276. 24– С.61-74. 31 – 4-78
63	Самостійна робота	4	4		Тема 18. Організація та проведення попереджувального санітарного нагляду за загальновійськовим будівництвом. 1. Вимоги Статутів ЗС, які регламентують проведення попереджувального санітарного нагляду в ЗС України .	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3–С.272-276. 24– С.61-74. 31 – 4-78
64	Лекція	2	2		Тема 19. Санітарно-гігієнічний контроль за очищенням території розташування військ та військово-морських баз, охороною зовнішнього природного середовища від забруднення. 1. Основні вимоги регламентуючих документів про охорону оточуючого природного середовища. 2. Задачі військово-медичної служби по контролю за виконанням цих документів. 3. Значення санітарної охорони водоймищ, гігієнічне нормування умов скидання стічної води у водоймища.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. С.110-112.
65	Семінар	4	4		Тема 19. Санітарно-гігієнічний контроль за очищенням території розташування військ та військово-морських баз, охороною зовнішнього природного середовища від забруднення. 1. Принципи заходів з охорони оточуючого природного середовища. 2. Санітарні вимоги до устрою та експлуатації каналізаційних та очисних споруд. 3. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією збирання, видалення та знезараження твердого сміття і нечистот в місцях дислокації військ.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. С.110-112

66	Практичне заняття	9	9		Тема 19. Санітарно-гігієнічний контроль за очищенням території розташування військ та військово-морських баз, охороною зовнішнього природного середовища від забруднення. 1. Обстеження каналізаційних та очисних споруд військової частини. Оформлення акту обстеження. 2. Санітарно-гігієнічний контроль за організацією збирання, видалення та знезараження твердого сміття і нечистот в населених пунктах.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. С.110-112
67	Самостійна робота	4	4		Тема 19. Санітарно-гігієнічний контроль за очищенням території розташування військ та військово-морських баз, охороною зовнішнього природного середовища від забруднення. 1. Організація санітарного нагляду за роботою каналізаційних споруд та очисткою стічних вод. 2. Здійснення контролю за експлуатацією очисних споруд.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. С.110-112
68	Лекція	2	2		Тема 20. Гігієна військового одягу, взуття та спорядження. Особиста гігієна військовослужбовців. Санітарно-гігієнічний контроль за лазнево-пральним обслуговуванням особового складу. 1. Поняття про тепловий обмін людини з оточуючим середовищем. 2. Роль одягу та взуття в підтримці теплового балансу організму. 3. Принципи гігієнічного нормування теплозахисних властивостей військового одягу. Вимоги провідних документів.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С. 281-326 24.– С. 115-129.
69	Семінар	2	2		Тема 20. Гігієна військового одягу, взуття та спорядження. Особиста гігієна військовослужбовців. Санітарно-гігієнічний контроль за лазнево-пральним обслуговуванням особового складу. 1. Поняття про тепловий обмін людини з оточуючим середовищем. 2. Роль одягу та взуття в підтримці теплового балансу організму. Основні гігієнічні вимоги до військового одягу, взуття та спорядження. 3. Принципи гігієнічного нормування теплозахисних властивостей військового одягу. Вимоги провідних документів.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С. 281-326 24.– С. 115-129.

70	Практичне заняття	2	2		Тема 20. Гігієна військового одягу, взуття та спорядження. Особиста гігієна військовослужбовців. Санітарно-гігієнічний контроль за лазнево-пральним обслуговуванням особового складу. 1. Основні гігієнічні вимоги до військового одягу, взуття та спорядження. 2. Організація та проведення тілесних оглядів. 3. Здійснення контролю за експлуатацією військових лазень та пралень, додержанням технології прання обмундирування. Профілактика педикульозу у військах.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С. 281-326 24.– С. 115-129.
71	Самостійна робота	2	2		Тема 20. Гігієна військового одягу, взуття та спорядження. Особиста гігієна військовослужбовців. Санітарно-гігієнічний контроль за лазнево-пральним обслуговуванням особового складу. 1. Особиста гігієна військовослужбовців. 2. Значення регулярного миття особового складу та зміни натільної та постільної білизни для профілактики захворювань шкіри та паразитарних захворювань.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С. 281-326 24.– С. 115-129.

72	Семінар	4	4		Тема 21. Предмет і задачі гігієни військової праці. Поняття про можливість проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Медико-технічні вимоги до проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації та проведення робіт в умовах впливу професійних шкідливих факторів. 1. Предмет, задачі та методи досліджень. Взаємозалежність фізіологічних і психічних можливостей людини та умов бойової діяльності військ в сучасних умовах 2. Задачі медичної служби по розробці принципів гігієнічного нормування дії шкідливих факторів, пов'язаних зі специфікою військової праці. Санітарно-гігієнічний контроль за проведенням заходів по профілактиці професійних захворювань. 3. Коротка характеристика медико-технічних вимог до населеності комплексів озброєння та військово-технічних об'єктів. Комплексні показники, особливості їх використання при проектуванні, прийманні та експлуатації озброєння та військової техніки. 4. Санітарно-гігієнічні вимоги, які визначають проведення робіт з професійними шкідливими факторами (РР, ДІВ, джерела ЗВЧ випромінювань, КРП та ін.).	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3– С.205-248 4. – С. 3-400. 5.– С.6-600
73	Практичне заняття	10	10		Тема 21. Предмет і задачі гігієни військової праці. Поняття про можливість проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Медико-технічні вимоги до проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації та проведення робіт в умовах впливу професійних шкідливих факторів 1. Професійний і психофізіологічний відбір військових спеціалістів. 2. Коротка характеристика медико-технічних вимог до населеності комплексів озброєння та військово-технічних об'єктів. Комплексні показники, особливості їх використання при проектуванні, прийманні та експлуатації озброєння та військової техніки. 3. Санітарно-гігієнічні вимоги, які визначають проведення робіт з професійними шкідливими факторами (РР, ДІВ, джерела ЗВЧ випромінювань, КРП та ін.).	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3– С.205-248 4. – С. 3-400. 5.– С.6-600

74	Самостійна робота	2	2		Тема 21. Предмет і задачі гігієни військової праці. Поняття про можливість проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Медико-технічні вимоги до проживання в комплексах озброєння та військово-технічних об'єктах. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації та проведення робіт в умовах впливу професійних шкідливих факторів 1. Характеристика фізичних, хімічних і нервово-психічних факторів, що шкідливо впливають на здоров'я та боєздатність особового складу .	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3– С.205-248 4. – С. 3-400. 5.– С.6-600
75	Лекція	2	2		Тема 22. Гігієна праці в бронетанкових і мотострілкових військах та артилерії. 1. Організація, зміст та методика санітарно-гігієнічного контролю за умовами праці особового складу бронетанкових, мотострілкових військ та артилерії. 2. Вплив шуму та вібрації на організм людини, особливості дії імпульсних шумів. 3. Організація та проведення медичного контролю за підводним водінням танків.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30. – С. 18-36.
76	Семінар	2	2		Тема 22. Гігієна праці в бронетанкових і мотострілкових військах та артилерії. 1. Організація, зміст та методика санітарно-гігієнічного контролю за умовами праці особового складу бронетанкових, мотострілкових військ та артилерії. 2. Вплив шуму та вібрації на організм людини, особливості дії імпульсних шумів 3. Комплексне обстеження умов праці військової частини (умови праці в ремонтних майстернях, парку бойових машин, акумуляторних, складі ПММ; додержання правил техніки безпеки при обслуговуванні та ремонті техніки та озброєння; додержання військовослужбовцями правил особистої гігієни). Оформлення акту обстеження. Вимоги провідних документів.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30. – С. 18-36.

77	Практичне заняття	4	4		Тема 22. Гігієна праці в бронетанкових і мотострілкових військах та артилерії. 1. Способи виміру рівнів інтенсивності шуму та вібрації. 2. Методи оцінки дії шумових навантажень на організм людини. Засоби захисту від дії шуму. 3. Комплексне обстеження умов праці військової частини (умови праці в ремонтних майстернях, парку бойових машин, акумуляторних, складі ПММ; додержання правил техніки безпеки при обслуговуванні та ремонті техніки та озброєння; додержання військовослужбовцями правил особистої гігієни). Оформлення акту обстеження. Вимоги провідних документів.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30. – С. 18-36.
78	Самостійна робота	2	2		Тема 22. Гігієна праці в бронетанкових і мотострілкових військах та артилерії. 1. Гігієнічна характеристика умов праці особового складу, який працює з ОТР та ПММ.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30.– С. 49-64
79	Лекція	2	2		Тема 23. Гігієна праці в ракетних військах. 1. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення особового складу ракетних військ. 2. Санітарно-гігієнічний контроль за будівництвом і експлуатацією об'єктів, які призначені для проведення робіт з КРП. 3. Організація та проведення професійного відбору та медичного контролю за станом здоров'я осіб, які працюють з ракетним паливом.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30.– С. 49-64
80	Семінар	2	2		Тема 23. Гігієна праці в ракетних військах. 1. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення особового складу ракетних військ. 2. Санітарно-гігієнічний контроль за будівництвом і експлуатацією об'єктів, які призначені для проведення робіт з КРП. 3. Організація та проведення професійного відбору та медичного контролю за станом здоров'я осіб, які працюють з ракетним паливом.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30.– С. 49-64

81	Практичне заняття	4	4		Тема 23. Гігієна праці в ракетних військах. 1. Організація санітарно-гігієнічного контролю за використанням та справністю індивідуальних засобів захисту при проведенні робіт з компонентами ракетних палив (КРП) 2. Організація та проведення попереджувального санітарного нагляду за будівництвом спец об'єктів та складів ракетного палива	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30.– С. 49-64
82	Самостійна робота	2	2		Тема 23. Гігієна праці в ракетних військах. 1. Гігієнічна характеристика компонентів та окислювачів ракетних палив	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3.– С.346-360. 30.– С. 49-64 66– С.45-472
83	Лекція	2	2		Тема 24. Гігієна праці в радіотехнічних військах. 1. Гігієнічна характеристика умов праці на РЛС, РТС і при роботі з оптичними квантовими генераторами. 2. Організація та проведення санітарно-гігієнічного контролю за умовами праці особового складу, який працює з джерелами ЗВЧ, УВЧ, ВЧ і лазерного опромінення.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4.– С.183-197. 11.– С.3-124.
84	Семінар	2	2		Тема 24. Гігієна праці в радіотехнічних військах. 1. Гігієнічна характеристика умов праці на РЛС, РТС і при роботі з оптичними квантовими генераторами. 2. Організація та проведення санітарно-гігієнічного контролю за умовами праці особового складу, який працює з джерелами ЗВЧ, УВЧ, ВЧ і лазерного опромінення. 3. Медичний огляд осіб, які працюють з джерелами ЗВЧ, УВЧ, ВЧ і лазерного опромінення.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4.– С.183-197. 11.– С.3-124.
85	Практичне заняття	4	4		Тема 24. Гігієна праці в радіотехнічних військах. 1. Медичний огляд осіб, які працюють з джерелами ЗВЧ, УВЧ, ВЧ і лазерного опромінення. 2. Попереджувальний санітарний нагляд за будівництвом РЛС та РТС.	Мультимедійна презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4.– С.183-197. 11.– С.3-124.
86	Самостійна робота	2	2		Тема 24. Гігієна праці в радіотехнічних військах. 1. Біологічна дія ЗВЧ, УВЧ, ВЧ і лазерного опромінення на організм людини. 2. Вплив на особовий склад інших шкідливих факторів при роботі на РЛС і РТС.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4.– С.183-197. 11.– С.3-124.

87	Лекція	2	2		Тема 25. Основи авіаційної гігієни. 1. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення особового складу авіаційної частини. 2. Особливості санітарно-гігієнічного контролю за організацією харчування льотного складу.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 1– С.12-47. 4. – С.197-278.
88	Семінар	4	4		Тема 25. Основи авіаційної гігієни. 1. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення особового складу авіаційної частини. 2. Особливості санітарно-гігієнічного контролю за організацією харчування льотного складу. 3. Гігієнічна оцінка шкідливих факторів (різкі перепади барометричного тиску, дія прискорень, перевантажень і т. і.).	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 1– С.12-107. 4. – С.197-278.
89	Практичне заняття	4	4		Тема 25. Основи авіаційної гігієни. 1. Гігієнічна оцінка шкідливих факторів (різкі перепади барометричного тиску, дія прискорень, перевантажень і т. і.). 2. Заходи по профілактиці закачування.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 1– С.12-107. 4. – С.197-278.
90	Лекція	2	2		Тема 26. Основи військово-морської гігієни. 1. Предмет і задачі військово-морської гігієни. 2. Деякі гідрологічні особливості морів, які мають гігієнічне значення. Морський клімат і акліматизація.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4.– С.278-311. 6. – С. 3-220
91	Семінар	4	4		Тема 26. Основи військово-морської гігієни. 1. Предмет і задачі військово-морської гігієни. 2. Деякі гідрологічні особливості морів, які мають гігієнічне значення. Морський клімат і акліматизація. 3. Гігієна розміщення особового складу на кораблі Гігієна праці особового складу на кораблі	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4.– С.278-311. 6. – С. 3-220
92	Практичне заняття	4	4		Тема 26. Основи військово-морської гігієни. 1. Гігієна розміщення особового складу на кораблі 2. Гігієна праці особового складу на кораблі 3. Повітря, мікроклімат, вентиляція і освітлення корабельних приміщень.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4.– С.278-311. 6. – С. 3-220

93	Лекція	2	2		Тема 27. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться при ліквідації наслідків стихійних лих, аварій на атомних електростанціях (реакторах) та хімічно небезпечних об'єктах. 1. Загальні поняття про стихійні лиха, технологічні катастрофи. 2. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться в період ліквідації наслідків аварій на АЕС і інших радіаційно-небезпечних об'єктах; санітарно-гігієнічні умови, які виникають після аварії (катастрофи); ступені забруднення радіаційними речовинами об'єктів зовнішнього середовища (вода, продукти харчування та ін.). 3. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться в період ліквідації медичних наслідків аварії на хімічно небезпечному об'єкті. Санітарно-гігієнічні умови, які виникають після аварії (катастрофи); забруднення СДОР об'єктів зовнішнього середовища. Спеціальна обробка.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4– С. 311-340.
94	Семінар	2	2		Тема 27. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться при ліквідації наслідків стихійних лих, аварій на атомних електростанціях (реакторах) та хімічно небезпечних об'єктах. 1. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться в період ліквідації наслідків аварій на АЕС і інших радіаційно-небезпечних об'єктах; санітарно-гігієнічні умови, які виникають після аварії (катастрофи); ступені забруднення радіаційними речовинами об'єктів зовнішнього середовища (вода, продукти харчування та ін.). 2. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться в період ліквідації медичних наслідків аварії на хімічно небезпечному об'єкті. Санітарно-гігієнічні умови, які виникають після аварії (катастрофи); забруднення СДОР об'єктів зовнішнього середовища. Спеціальна обробка. 3. Профілактичні заходи у відношенні контингенту, який знаходиться на радіоактивно забрудненій території; спецобробка 4. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться в період ліквідації медичних наслідків стихійних лих (землетрус, повінь та ін.). Санітарно-гігієнічні умови, які виникають після стихійного лиха. Санітарний контроль за об'єктами зовнішнього середовища і умовами життєдіяльності населення.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4– С. 311-340.

95	Практичне заняття	4	4		Тема 27. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться при ліквідації наслідків стихійних лих, аварій на атомних електростанціях (реакторах) та хімічно небезпечних об'єктах. 1. Профілактичні заходи у відношенні контингенту, який знаходиться на радіоактивно забрудненій території; спецобробка 2. Вирішення ситуаційних задач. 3. Вимоги провідних документів	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4– С. 311-340. 62
96	Самостійна робота	2	2		Тема 27. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться при ліквідації наслідків стихійних лих, аварій на атомних електростанціях (реакторах) та хімічно небезпечних об'єктах. 1. Санітарно-гігієнічні заходи, які проводяться в період ліквідації медичних наслідків стихійних лих (землетрус, повінь та ін.). Санітарно-гігієнічні умови, які виникають після стихійного лиха. Санітарний контроль за об'єктами зовнішнього середовища і умовами життєдіяльності населення. 2. Сили та засоби СЕУ, які залучаються до ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійних лих. Основні задачі.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 4– С. 311-340. 2
97	Лекція	2	2		Тема 28. Гігієнічний аналіз захворюваності та здоров'я військовослужбовців 1. Донозологічна діагностика. 2. Поняття факторів ризику. Абсолютний та відносний ризик.	Мультимедій-на презентація таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С.164-205 24.– С. 438–466
98	Семінар	4	4		Тема 28, Гігієнічний аналіз захворюваності та здоров'я військовослужбовців 1. Донозологічна діагностика. 2. Поняття факторів ризику. Абсолютний та відносний ризик. Відмінність ризиків. Атрибутивний ризик. 3. Поняття про індекс здоров'я, порядок його визначення.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С.164-205 24.– С. 438–466
99	Практичне заняття	4	4		Тема 28, Гігієнічний аналіз захворюваності та здоров'я військовослужбовців 1. Факторний аналіз причин та умов виникнення захворювань інфекційної та неінфекційної патології. 2. Поняття про індекс здоров'я, порядок його визначення.	Мультимедій-на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С.164-205 24.– С. 438–466

100	Самостійна робота	2	2		Тема 28, Гігієнічний аналіз захворюваності та здоров'я військовослужбовців 1. Факторний аналіз причин та умов виникнення захворювань інфекційної та неінфекційної патології.	таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С.164- 205 24.– С. 438– 466
101	Самостійна робота	2	2		Тема 28, Гігієнічний аналіз захворюваності та здоров'я військовослужбовців 1. Відмінність ризиків. 2. Атрибутивний ризик.	Мультимедій- на презентація, таблиці, схеми, малюнки	Розділ 11: 3. – С.164- 205 24.– С. 438– 466

13. Питання до іспиту

1. Поняття про гігієнічний норматив, його різновиди.
2. Температура і інфрачервоне випромінювання, ультрафіолетова радіація, принципи їх гігієнічного нормування, методи і засоби вимірювання в санітарній практиці.
3. Санітарно-гігієнічні вимоги до устаткування і експлуатації джерел води, що призначаються для водопостачання військ. Керівні документи.
4. Харчові отруєння. Класифікація. Порядок розслідування групових харчових отруєнь. Керівні документи.
5. Шум, вібрація, газополуменевий струмінь і газодинамічний тиск при роботі ракетних комплексів. Профілактика їх несприятливої дії на організм.
6. Класифікація та коротка характеристика атмосферних забруднень. Санітарне законодавство України з питань охорони атмосферного повітря.
7. Організація санітарно-гігієнічного контролю за водопостачанням військ. Кількісні норми споживання води. Керівні документи.
8. Санітарний нагляд за очисткою місць мешкання. Способи збору, видалення і знезаражування твердих і рідких відходів, їх гігієнічна оцінка. Санітарний контроль за роботою очисних споруд. Нормативні документи.
9. Методи комплексної оцінки теплового стану робочого середовища. Профілактика перегрівань і переохолоджень у військах. Керівні документи.
10. Покращення якості індивідуальних запасів води, організація та проведення. Особливості санітарного нагляду, нормативні документи.
11. Програма комплексного санітарного обстеження стану харчування особового складу гарнізону.
12. Гігієна праці в радіотехнічних військах. Гігієнічна характеристика умов праці і режиму роботи на радіолокаційних станціях.
13. Іонізуючі випромінювання, класифікація, основні поняття і одиниці вимірювання. Нормативні документи.
14. Зміст і обсяг санітарного нагляду за водопостачанням військ у воєнний час. Керівні документи.
15. Закон енергетичної адекватності харчування. Основні фактори, які визначають потребу організму у нутрієнтній енергії. Енергетичні рівні організму.
16. Польове розміщення військ, типи помешкання, гігієнічні нормативи.
17. Природні і штучні джерела іонізуючих випромінювань. Гранично-допустимі рівні опромінення, їх обґрунтування. Нормативні документи.
18. Зміст і обсяг попереджувального та поточного санітарного нагляду за водо-постачанням військ у мирний час. Керівні документи.

19. Сучасні уявлення про значення білків в життєдіяльності організму. Поняття про біологічну цінність білків і методи її визначення. Нормування білків у харчуванні.

20. Гігієнічне забезпечення робіт в парках і майстернях. Особиста гігієна і спецодяг танкістів. Нормативні документи.

21. Принципи захисту від зовнішнього гама-, рентгенівського, бета- і нейтронного опромінення при роботі з відкритими джерелами іонізуючого випромінювання.

22. Фізіолого-гігієнічне і епідеміологічне значення води.

23. Сучасні уявлення про значення ліпідів у забезпеченні життєдіяльності організму. Показники біологічної цінності харчових жирів.

24. Гігієнічні основи планування військових містечок (вибір ділянок для будівництва, функціональні зони, структура казарменної, житлової і клубно-спортивної зон). Нормативні документи.

25. Законодавчі, організаційні і санітарно-технічні заходи для профілактики несприятливого впливу іонізуючих випромінювань. Керівні документи.

26. Пункти водопостачання. Організація та проведення санітарного нагляду за ними. Нормативні документи.

27. Пестициди. Класифікація за призначенням, токсичністю, хімічним складом, стійкість у зовнішньому середовищі.

28. Гігієна праці на об'єктах з використанням закритих і відкритих джерел іонізуючих випромінювань. Іонізуючі випромінювання і їх особливості. Типи іонізуючих випромінювань. Основні процеси, при яких генеруються іонізуючі випромінювання. Джерела іонізуючих випромінювань у військах і їх гігієнічна характеристика.

29. Визначення, предмет і метод гігієни, її місце в системі медико-біологічних наук. Військова гігієна як один із розділів гігієнічної науки. Визначні діячі гігієни, зокрема, військової гігієни.

30. Консервування води. Нормативні документи.

31. Організація санітарної експертизи харчових продуктів в мирний час. Етапи. Типи заключень. Офіційні документи.

32. Вплив на організм гострого і хронічного опромінення надвисокими частотами. Гранично допустимі рівні опромінення. Основні способи і засоби захисту від випромінювань надвисоких частот. Офіційні документи.

33. Санітарно-гігієнічний контроль за лазнево-пральним обслуговуванням.

34. Взаємодія інженерних військ, РХБ захисту, медичної і продовольчої служб у забезпеченні військ доброякісною водою. Керівні документи.

35. Гігієна фортифікаційних споруд. Відкриті і закриті фортифікаційні споруди, умови перебування в них, організація харчування, водопостачання, збору, видалення і знешкодження нечистот і покидьків. Нормативні документи.

36. Задачі військової гігієни з питань медичного забезпечення військ мирного та воєнного часу.
37. Якість води та її гігієнічна оцінка. Нормативні документи.
38. Гігієнічна характеристика різних опалювальних систем, обґрунтування норм опалення.
39. Структура санітарно-епідеміологічних установ України та її збройних сил.
40. Табельні і підручні засоби покращення якості води. Покращення якості води у польових умовах. Керівні документи.
41. Вітаміни. Визначення поняття. Сучасна класифікація вітамінів і її значення для практики.
42. Гранично допустимі дози іонізуючих випромінювань, принципи їх нормування. Керівні документи.
43. Права та обов'язки посадових осіб, які здійснюють санітарний нагляд у Збройних Силах України. Керівні документи.
44. Методи і засоби покращення якості питної води: освітлення, знебарвлення, знезалізнєння, фторування, знезаражування, знешкодження, дезактивації та інші.
45. Експертиза продовольства в умовах можливого зараження його отруйними речовинами. Керівні документи.
46. Профілактика радіаційних уражень при роботі з закритими джерелами іонізуючих випромінювань. Основні принципи, заходи і засоби захисту від зовнішнього опромінення. Керівні документи.
47. Санітарно-гігієнічний контроль за фізичною підготовкою і загартовуванням військовослужбовців.
48. Джерела водопостачання військ, їх класифікація, гігієнічна характеристика. Нормативні документи.
49. Експертиза продовольства в умовах можливого зараження його радіоактивними речовинами. Керівні документи.
50. Профілактика радіаційних уражень при роботі з відкритими джерелами іонізуючих випромінювань. Основні принципи, заходи і засоби від внутрішнього опромінення.
51. Вплив одягу на теплообмін людини у різних кліматичних зонах. Класифікація одягу. Гігієнічні вимоги до одягу і взуття військовослужбовців. Керівні документи.
52. Взаємозв'язок особистої і громадської гігієни. Гігієна догляду за тілом.
53. Методи комплексного гігієнічного контролю за енергетичною адекватністю харчування військовослужбовців.
54. Ракетні палива, їх класифікація і гігієнічна характеристика. Гранично допустимі концентрації парів компонентів ракетних палив (КРП) у повітрі. Визначення концентрації парів КРП у повітрі.
55. Повітряне середовище, як середовище мешкання людини. Хімічний склад та фізичні властивості атмосфери, їх вплив на здоров'я та працездатність військовослужбовців.

56. Особливості організації водопостачання військ при застосуванні супротивником зброї масового ураження. Керівні документи.

57. Гігієнічні вимоги до розміщення військовослужбовців. Нормативи планування, площі, кубатури, природного і штучного освітлення, опалення, вентиляції казарм. Санітарний нагляд за експлуатацією.

14.Завдання для самостійної роботи

Реферати (доповіді, повідомлення):

1. Організація санітарно-гігієнічного контролю за умовами праці особового складу танкових, мотострілкових військ та артилерії.

2. Вплив шуму та вібрації на організм людини, Методи оцінки дії шумових навантажень на організм людини. Засоби захисту від дії шуму.

3. Гігієнічна характеристика умов праці особового складу, який працює з отруйними технічними речовинами та паливно-мастильними матеріалами .

4. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення особового складу ракетних військ.

5. Особливості санітарно-гігієнічного забезпечення особового складу авіаційної частини.

6. Гігієнічна оцінка шкідливих факторів (різкі перепади барометричного тиску, дія прискорень, перевантажень і т. і.). Висотна хвороба.

7. Гігієнічна характеристика надводних і підводних кораблів. Особливості розміщення, харчування, водопостачання та лазнево-пральне обслуговування особового складу в приміщеннях берегової бази та на кораблі.

8. Норми радіаційної безпеки; основні санітарні правила при роботі з РР та іншими ДІВ, їх отриманні, зберіганні та транспортуванні.

9. Вимоги до обладнання та експлуатації рентгенівських кабінетів, РГМ, слайдів РР, радіоізотопних лабораторій і радонових відділень

10. Предмет, задачі та методи санітарної токсикології. Гострі та хронічні отруєння. Принципи обґрунтування ГДК шкідливих речовин в повітрі робочих приміщень.

11. Особливості гігієни праці в друкарнях та майстернях хімічної чистки

12. Гігієнічний аналіз захворюваності особового складу працюючого з професійними шкідливостями.

15.Рекомендована література

Основна (базова) література:

1. Ванханен В.Д., Лебедева Е.А. Руководство к практическим занятиям по гигиене питания. - М.: Медицина, 1987. - 257 с.

2. Військова гігієна (загальні питання): Підручник / Хижняк М.І., Бідненко Л.І., Якимець В.М., Власенко О.М., Іващенко С.М., Устінова Л.А. – К.: УВМА, 2011. - 528 с.

3. Військова гігієна (гігієна праці в окремих видах та родах військ): Підручник / Хижняк М.І., Бідненко Л.І., Якимець В.М., Власенко О.М., Устінова Л.А., Іващенко С.М., Гаврилко Є.В. – К.: УВМА, 2011. - 402 с.
4. Військова екологія: Підручник / Хижняк М.І., Бідненко, Рожков Г.С., Устінова Л.А., Іванько О.М. – К.: УВМА, 2012. - 660 с.
5. Военно-морская гигиена (учебное пособие).- Ленинград, 1975 -221 с.
6. Гігієна військової праці : Підручник / Кожокару А.А., Баркевич В.А., Іванько Л.М.- К.: УВМА, 2019. -232 с.
7. Гігієна дітей і підлітків: Підручник / За ред. член-кор. України, проф. В.І. Берзіня. – К.:Видавничий дім «Асканія», 2008. – 304 с.
8. Гігієна праці: Підручник/ А.М.Шевченко, О.П.Яворовський, Г.О. Гончарук та ін.: За ред. проф. А.М.Шевченка. К.: Інфотекс, 2000.- 608с.
9. Гігієна харчування з основами нутріціології / Підручник. За ред. проф. Ципріяна В.І. - К.: Здоров'я. - 1999. - 569 с.
10. Гігієнічне обґрунтування розміщення радіолокаційних засобів в Збройних Силах України – Київ, УВМА, 2013.- 124 с.
11. Гигиеническая экспертиза пищевых продуктов. - Киев: Здоровья, 1989. - 157 с.
12. Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних і протиепідемічних питань (видання офіційне).- том 1.-Київ,1995.с.10-36.
13. Каган Ю.С. Общая токсикология пестицидов.-Киев: Здоровья. -1981. -260 с.
14. Комунальна гігієна (за ред. академіка Е.Г. Гончарука). – Київ: Здоров'я, 2003. – 369 с.
15. Королев Р.В. Санитарно-химическая экспертиза воды и пищевых продуктов. - М.: Медицина, 1971. - 144 с.
16. Методы санитарно-гигиенических лабораторных исследований в санитарно-эпидемиологических учреждениях СА и ВМФ. - М. Воениздат, 1981.- ч. 1.- 255 с.- ч. 2.- 1987. -208 с.
17. Методичні рекомендації “Діагностична діагностика стану здоров'я населення у зв'язку з впливом факторів навколишнього середовища” МР2.2.12. - 068 - 2000
18. Никберг И.И. Гигиена больниц.- Киев. Здоровья, 1993. -261 с.
19. Положение о лаборатории санитарно-гигиенического отдела санитарно-эпидемиологической станции. -М, 1983. -25 с.
20. Пособие по радиационной гигиене для военных врачей.-М. Воениздат, 1982. -103 с.
21. Правила устройства и содержания санитарно-гигиенических лабораторий санитарно-эпидемиологических учреждений СА и ВМФ. -М. Воениздат, 1986. -49 с.
22. Предупредительный санитарный надзор в гражданском строительстве . - Киев: Здоровья, 1972. - 186 с.
23. Превентивна медицина у військах: Підручник / Хижняк М.І., Верба А.В., Савицький В.Л., Якимець В.М. – К.: УВМА - 2018. – 467 с.
24. Проведення санітарного нагляду за організацією харчування особового складу Збройних Сил в умовах стаціонарного розташування (загальні питання) - Київ. УВМА, 2015.- 92 с.
25. Радіаційна медицина (за ред. проф. А.П.Лазаря). -Київ: Здоров'я, 1993. -221 с.
26. Руководство по гигиене труда /Под ред. Н.Ф. Измерева. в 2-х т. - М.: Медицина, 1987. - Т. 1-2
27. Руководство по социальной гигиене и организации здравоохранения. В 2-х т. / Под ред. Ю.П.Лисицина. - М.: Медицина, 1987. - Т. 1-2.
28. Руководство к практическим занятиям по военной гигиене (под ред. О.Н. Карелина).-Кишинев, 1985 -138 с.
29. Санітарно-гігієнічний контроль за умовами праці особового складу сухопутних військ Збройних Сил України – Київ, УВМА, 2007.- 78 с.

30. Санітарно-гігієнічний контроль за умовами стаціонарного та польового розташування військ – Київ, УВМА, 2007.- 78 с.

31. Санітарно – гігієнічне забезпечення польового водозабезпечення військ – Київ, УВМА, 2004.- 92 с.

Бази даних:

База даних «Здоров'я для всіх. Україна»: Офіційний сайт Центру медичної статистики МОЗ України. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>

Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Европейская база данных «Здоровье для всех». Копенгаген: ЕРБ ВОЗ. URL: <http://www.euro.who.int>

Міжнародна асоціація «ЗДОРОВ'Я СУСПІЛЬСТВА»: <http://healthy-society.com.ua/>

Основні причини смертності від неінфекційних захворювань: інформ. бюл. ВОЗ. <http://www.who.int/>

Центр громадського здоров'я МОЗ України: <https://phc.org.ua/>

Центр контролю та профілактики захворювань: www.cdc.gov

Інформаційний ресурс

Інтернет-адреса постійного розміщення опису програми «ГІГІЕНА ТА ПРОФЕСІЙНА ПАТОЛОГІЯ» та відповідне методичне забезпечення до неї - знаходиться у відповідних розділах на навчальному порталі УВМА (Навчальний портал УВМА ([https://mcdl.mil.gov.ua/#Adjuncture, Doctoranture.html](https://mcdl.mil.gov.ua/#Adjuncture,Doctoranture.html)))

Реєстр медико-технологічних документів: https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/

Провідний лектор:

Професор кафедри військово-профілактичної медицини
д.мед.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України
Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки

Микола ХИЖНЯК